



نحو کاربردی

(کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث)

www.ketab.ir

دکتر محمد رضا میرزانی دکتر سید احمد امامزاده

سرشناسه	:	میرزانی، محمدرضا، ۱۳۴۳-
عنوان و نام پدید آور	:	نحو کاربردی (کارشناسی ارشد علوم قرآن و حدیث) / محمدرضا میرزانی، سید احمد امامزاده.
مشخصات نشر	:	تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۲۷۲ ص.
فروست	:	دانشگاه پیام نور؛ ۲۳۴۹. گروه علوم قرآن و حدیث؛ ۱/۱.
شابک	:	978 - 964 - 14 - 0396 - 8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا.
موضوع	:	زبان عربی - نحو - آموزش برنامه‌ای
موضوع	:	Arabic language - Syntax - Programmed instruction
موضوع	:	زبان عربی - نحو - راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	:	Arabic language - Syntax - Study and teaching (Secondary)
شناسه افزوده	:	امامزاده، سیداحمد، ۱۳۲۵-
شناسه افزوده	:	دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	:	Payam Noor University
رده‌بندی کنگره	:	PJ۶۱۱۹/م۹/۳۰۹۶
رده‌بندی دیویی	:	۲/۷۸۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۱ ۹۷۴



دانشگاه پیام نور

نحو کاربردی

مؤلفان: دکتر محمدرضا میرزانی - دکتر سیداحمد امامزاده

ویراستار علمی: دکتر سید محمد میرزانی

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شمارگان: ۴۰۰ نسخه

نوبت و تاریخ چاپ: چاپ اول شهریور ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۴ - ۰۳۹۶ - ۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0396 - 8

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش

آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، گپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

پیشگفتار	الثالث عشر
مقدمه	الخامس عشر

بخش اول. اعراب نهج البلاغه (جما ٤ تا ٢٨)	١
الدرس الاول. يَتَاهِدْتُمْ فِي السَّلَامِ	٣
الهدف الرئيسى	٣
الاعراض التعليمية	٣
الدرس الاول	٣
و من خطبة له عليها السلام: ٤	٣
الإعراب:	٦
ومن خطبة له عليه السلام: ٥	١١
الإعراب:	١٣
و من خطبة له عليها السلام: ٦	١٦
الإعراب	١٧
و من خطبة له عليها السلام: ٧	١٩
الإعراب	١٩
تدريبات الدرس الأول	٢١
الأجوبة:	٢١
الدرس الثانى. يَوْعُظُ أَنَّهُ قَدْ بَاقِيَ بَيْنَهُ	٢٣
الهدف الرئيسى	٢٣
الاعراض التعليمية	٢٣
و من كلام له عليها السلام: ٨	٢٣
الإعراب	٢٤
و من كلام له عليها السلام: ٩	٢٥
الإعراب	٢٥
ومن خطبة له عليه السلام: ١٠	٢٦
الإعراب	٢٧

٢٨	و من كلام له عليها السلام: ١١
٢٩	الإعراب
٣٠	و من كلام له عليها السلام: ١٢
٣١	الإعراب
٣٢	و من كلام له عليها السلام: ١٣
٣٤	الإعراب
٣٨	و من كلام له عليها السلام: ١٤
٣٨	الإعراب
٣٩	تدريبات الدرس الثاني
٣٩	التدريب الأول
٣٩	التدريب الثاني
٤٠	أجوبة تدريبات الدرس الثاني
٤٠	التدريب الأول
٤٠	التدريب الثاني
٤١	الدرس الثالث. وَتَرْوُجُهُ بِهَ التَّسَاءُ
٤١	الهدف الرئيسي
٤١	الاعراض التعليمية
٤١	و من كلام له عليها السلام: ١٥
٤٢	الإعراب
٤٣	و من كلام له عليها السلام: ١٦
٤٦	الإعراب
٥٥	و من كلام له عليها السلام: ١٧
٥٨	الإعراب
٦٨	تدريبات الدرس الثالث
٦٨	التدريب الأول
٦٨	التدريب الثاني
٦٨	أجوبة تدريبات الدرس الثالث
٦٨	التدريب الأول
٦٨	التدريب الثاني
٦٩	الدرس الرابع. فِي ذَمِّ إختِلَافِ الْعُلَمَاءِ
٦٩	الهدف الرئيسي
٦٩	الاعراض التعليمية
٦٩	و من كلام له عليها السلام: ١٨
٧٠	الإعراب
٧٦	و من كلام له عليها السلام: ١٩
٧٧	الإعراب
٧٩	و من خطبة له عليه السلام: ٢٠

الإعراب	٨٠
تدريبات الدرس الرابع	٨٣
التدريب الأول	٨٣
التدريب الثاني	٨٣
أجوبة تدريبات الدرس الرابع	٨٣
التدريب الأول	٨٣
التدريب الثاني	٨٣

الدرس الخامس. فَإِنَّ الْغَايَةَ أَمَانَكُمْ	٨٥
الهدف الرئيسي	٨٥
الاعراض التعليمية	٨٥
و من خطبة له عليه السلام: ٢١	٨٥
الإعراب	٨٦
و من خطبة له عليه السلام: ٢٢	٨٧
الإعراب	٨٩
و من خطبة له عليه السلام: ٢٣	٩٤
الإعراب	٩٧
تدريبات الدرس الخامس	١٠٦
التدريب الأول	١٠٦
التدريب الثاني	١٠٧
أجوبة تدريبات الدرس الخامس	١٠٧
التدريب الأول	١٠٧
التدريب الثاني	١٠٧

الدرس السادس. وَلَقَمَرَى مَاعْلَى مِنْ فِتَالٍ مَنْ خَالَفَ الْحَقَّ	١٠٨
الهدف الرئيسي	١٠٨
الاعراض التعليمية	١٠٨
و من خطبة له عليه السلام: ٢٤	١٠٨
الإعراب	١٠٩
و من خطبة له عليه السلام: ٢٥	١١١
الإعراب	١١٣
و من خطبة له عليه السلام: ٢٦	١١٨
الإعراب	١١٩
تدريبات الدرس السادس	١٢٤
التدريب الأول	١٢٤
التدريب الثاني	١٢٤
أجوبة تدريبات الدرس السادس	١٢٤
التدريب الأول	١٢٤
التدريب الثاني	١٢٤

١٢٦.....	الدرس السابع. فَإِنَّ الْجِهَادَ تَأْتِي مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ.....
١٢٦.....	الهدف الرئيسي.....
١٢٦.....	الأغراض التعليمية.....
١٢٦.....	و من خطبة له عليه السلام: ٢٧.....
١٣١.....	الإعراب.....
١٤٣.....	و من خطبة له عليه السلام: ٢٨.....
١٤٦.....	الإعراب.....
١٥١.....	تدريبات الدرس السابع.....
١٥١.....	التدريب الأول.....
١٥١.....	التدريب الثاني.....
١٥١.....	أجوبة تدريبات درس السابع.....
١٥١.....	التدريب الأول.....
١٥٢.....	التدريب الثاني.....

١٥٣.....	بخش دوم. إعراب الحج البلاء (عهدنامه مالک اشتر).....
١٥٥.....	الدرس الأول. من كتاب: عَدَا السَّلَامُ إِلَى مَالِكِ الْأَشْتَرِ.....
١٥٥.....	الهدف الرئيسي.....
١٥٥.....	أهداف التعليم.....
١٥٦.....	ملحوظة أولى.....
١٥٦.....	ملحوظة ثانية.....
١٥٦.....	ملحوظة ثالثة.....
١٥٨.....	ملحوظة.....
١٦١.....	ملحوظة أولى.....
١٦٢.....	ملحوظة ثانية.....
١٦٢.....	ملحوظة ثالثة.....
١٦٦.....	التدريب الأول.....
١٦٦.....	التدريب الثاني.....

١٦٧.....	الدرس الثاني. إِيَّاكَ وَشِئَانَةُ اللَّهِ فِي عَظَمَتِهِ.....
١٦٧.....	الهدف الرئيسي.....
١٦٧.....	أهداف التعليم.....
١٦٩.....	ملحوظة.....
١٧١.....	ملحوظة أولى.....
١٧١.....	ملحوظة ثانية.....
١٧٥.....	التدريب الأول.....
١٧٥.....	التدريب الثاني.....

١٧٦.....	الدرس الثالث. وَلَا تُدْخِلُنَّ فِي مَشُورَتِكَ تَخِيلاً.....
١٧٦.....	الهدف الرئيسي.....

١٧٦.....	أهداف التعليم
١٧٩.....	ملحوظة أولى
١٧٩.....	ملحوظة ثانية
١٨٢.....	ملحوظة أولى
١٨٣.....	ملحوظة ثانية
١٨٥.....	ملحوظة
١٨٥.....	التدريب الأول
١٨٥.....	التدريب الثاني
١٨٦.....	الدرس الرابع. وأكبر مُدَارَسَةِ الْعُلَمَاءِ.....
١٨٦.....	الهدف الرئيسي
١٨٦.....	أهداف التعلم
١٨٨.....	ملحوظة أولى
١٨٨.....	ملحوظة ثانية
١٨٩.....	ملحوظة أولى
١٩٠.....	ملحوظة ثانية
١٩٥.....	ملحوظة
١٩٧.....	التدريب الأول
١٩٧.....	التدريب الثاني
١٩٨.....	الدرس الخامس. وَلَيْكُنْ أَتْرُ رُؤُوسَ جُنْدِكَ عِنْدَكَ عَمَلًا فِي مَقَوِّهِ.....
١٩٨.....	الهدف الرئيسي
١٩٨.....	أهداف التعليم
٢٠٠.....	ملحوظة
٢٠٣.....	ملحوظة
٢٠٧.....	ملحوظة
٢٠٧.....	التدريب الأول
٢٠٧.....	التدريب الثاني
٢٠٨.....	الدرس السادس. ثُمَّ أَنْظِرْ فِي أُمُورِ عَمَّالِكَ.....
٢٠٨.....	الهدف الرئيسي
٢٠٨.....	أهداف التعليم
٢١٢.....	ملحوظة
٢١٤.....	ملحوظة
٢١٦.....	ملحوظة أولى
٢١٧.....	ملحوظة ثانية
٢١٧.....	التدريب الأول
٢١٨.....	التدريب الثاني

٢١٩.....الدرس السابع. ثُمَّ أَنْظِرْ فِي خَالِي كِتَابِكَ

٢١٩.....الهدف الرئيسى

٢١٩.....أهداف التعليم

٢٢١.....ملحوظة

٢٢١.....رسائل

٢٢٤.....ملحوظة

٢٢٧.....ملحوظة الاولى

٢٢٨.....ملحوظة الثانية

٢٢٨.....التدريب الاول

٢٢٨.....التدريب الثانى

٢٢٩.....الدرس الثامن. ثُمَّ اللَّهُ اللَّهُ فِي الطَّبَقَةِ السُّفْلَى

٢٢٩.....الهدف الرئيسى

٢٢٩.....أهداف التعليم

٢٣٢.....ملحوظة

٢٣٤.....ملحوظة

٢٣٦.....ملحوظة

٢٣٩.....التدريب الاول

٢٣٩.....التدريب الثانى

٢٤٠.....الدرس التاسع. وَلْيَكُنْ فِي خَاصَّةٍ مَا تُخْلِصُ لِلَّهِ دِينَكَ

٢٤٠.....الهدف الرئيسى

٢٤١.....أهداف التعليم

٢٤٢.....ملحوظة

٢٤٥.....ملحوظة

٢٤٩.....التدريب الاول

٢٤٩.....التدريب الثانى

٢٥٠.....الدرس العاشر. وَلَا تَدْفَعَنَّ صَلَاحًا دَعَاكَ إِلَيْهِ عَدُوُّكَ لِلَّهِ فِيهِ رِضَى

٢٥٠.....الهدف الرئيسى

٢٥٠.....أهداف التعليم

٢٥١.....ملحوظة الاولى

٢٥١.....ملحوظة الثانية

٢٥٤.....ملحوظة

٢٥٦.....ملحوظة

٢٦٠.....التدريب الاول

٢٦٠.....التدريب الثانى

٢٦١.....	الدرس الحادى عشر. إِيَّاكَ وَالْإِعْجَابُ يَنْفَسُكَ
٢٦١.....	الهدف الرئيسى
٢٦١.....	أهداف التعليم
٢٦٤.....	ملحوظة
٢٦٨.....	ملحوظة أولى
٢٦٨.....	ملحوظة ثانية
٢٧٠.....	التدريب الاول
٢٧٠.....	التدريب الثانى
٢٧١.....	المصادر و المراجع

www.ketab.ir

پیشگفتار

در فصاحت، در بلاغت، در علوم مختلف برتر از نهج البلاغه متن قرآن است و بس
حیدر انصاری

بعد قرآن نیست چون نهج البلاغه رهبری بهترین گنجینه علم است دیوان علی
غفورزاده

دو کلام خالق و ذوق کلام خلق نهج البلاغه آن ملکوتی کلام تو
ریاضی یزدی

نهج البلاغه، «اخو القرآن» ادرتک، نهج البلاغه «فوق کلام المخلوق ودون کلام
الخالق» کلامی فوق کلام انسان‌ها و پایه تمام کلام خداست.

نهج البلاغه، در نزد مردم صاحب نظر و هوشمند از کلام خدا و رسول پایین تر و از
کلام بشر بالاتر است.

نهج البلاغه هم لفظ آن صلابت شعری شاعران پیش از اسلام را به یاد می‌آورد و هم
معانی بلند قرآن کریم و سنت نبوی را دربردارد. هم موعظه است و هم دستور زندگی و
هم درگاه ربوبیت را آموزنده راه و رسم بندگی. دارای جاذبه خاص برای همگان،
پیام‌های آن برای نسل‌ها جاویدان. در آسمان علم و ادب، ستاره‌ای است.

نهج البلاغه دارای نوعی خاص از آهنگ موسیقی است که بر اعصاب احساسات
انسان پنجه می‌افکند و از نظر سجع و قافیه و ترتیب کلمات و جملات چنان مرتب است
که می‌توان آن را شعر منشور نامید.

نهج البلاغه مشتمل بر خطبه‌ها، نامه‌ها، فرمان‌ها، حکمت‌ها و کلمات قصار
حضرت علی، امیرمؤمنان علیه السلام است، که گذر روزگار، گرد کهنگی و غبار
فراموشی بر عبارت‌های زیبایش ننشاند و از جلوه و شکوه مفاهیمش نکاسته است.^۱

۱. برگرفته از کلام اندیشمندان درباره نهج البلاغه با تصرف و تلخیص

دانشگاه پیام نور، اولین دانشگاهی است که رشته‌ای با نام «نهج البلاغه» برای تربیت افرادی که کلام امیرالمؤمنین علیه السلام را خوب بفهمند و به دیگران آموزش دهند. از زیبایی‌های سخنان امام (ع) لذت ببرند، راه اندازی نموده است. که این خود گامی در راه جامعه‌ای علوی در تمام ابعاد آن است.

در این راستا، دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی، با استمداد از عنایت خداوند متعال، تألیف منابع درسی این رشته و تمام رشته‌های دانشگاهی را به عهده گرفته است.

کتاب حاضر که دربرگیرنده مفاهیم کاربردی صرف و نحو عربی با تکیه بر متن نهج البلاغه است برای دانشجویان کارشناسی ارشد رشته نهج البلاغه به عنوان منبع اصلی درس نحو کاربردی، به ارزش ۲ واحد، طبق سرفصل مصوب این درس و شیوه نگارش کتب درسی دانشگاه پیام نور، تدوین شده است. از اهداف این درس فهم بهتر کلام امام علیه السلام و تفسیر زیبایی‌ها و چشمتش دقیق کلمات عبارات نهج البلاغه است. امید می‌رود علاوه بر جامد دانشگاهی، سایر علاقه‌مندان به کلام امیرالمؤمنین علیه السلام از آن بهره‌مند شوند.

از استادان محترم و صاحب نظران گرامی تقاضا می‌شود با راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، مؤلفان و مدیریت تدوین، تولید کتب و محتوای آموزشی دانشگاه را، جهت بهبود کتاب حاضر یاری دهند.

دکتر محمدرضا میرزایا

(عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

دکتر سید احمد امامزاده

(عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی)